

LANDBOUWEFFECTEN–
RAPPORT

EXTRA CONTAINERCAPACITEIT

ANTWERPEN (ECA)

30.11.2021

INHOUD

1	Inleiding.....	3
1.1	Kader en doel van het LER	3
1.2	Methodiek en gegevens	3
1.3	Situering van het studiegebied	4
2	Juridisch kader en beleidskaders	5
2.1	Landbouwbeleid	5
2.2	Ruimtelijke ordening	6
2.3	Maatregelen ter bescherming van natuur en landschap	7
2.4	Maatregelen ter bescherming van bodem en water	9
3	Beschrijving van de perceelskenmerken in het gebied.....	10
3.1	Bodemgeschiktheid	10
3.2	Bodemgebruik	11
3.3	Perceelsgrootte	12
3.4	Afstand percelen tot bedrijfszetel	12
3.5	Eigendomssituatie	13
4	Beschrijving van de gebruikers in het gebied	14
4.1	Bedrijfstypes	14
4.2	Economische omvang en inkomen uit land-en tuinbouw	16
4.3	Leeftijd van bedrijfsleiders	17
5	Effectenbeschrijving.....	19
5.1	Effecten containercluster	19
5.1.1	Algemeen beeld	19
5.1.2	Effect op betrokken bedrijven	20
5.2	Effecten Natuurcompensaties en instandhouding	22
5.2.1	Algemeen beeld	22
5.2.2	Effect op betrokken bedrijven	23
6	Remediërende maatregelen	24
7	Besluit.....	25

Bijlage

Enquête formulier

Kaarten

Kaart 1: Gebruikswaarde bodem

Kaart 2: Bodemgebruik, teelten 2020

Kaart 3: Eigendoms- en gebruikssituatie

Dit onderzoeksrapport is een ontwerprapport. Het werd niet formeel goedgekeurd door de bevoegde instanties. Voorliggend ontwerprapport wordt nog aangepast en verliest de ontwerpstatus pas na het openbaar onderzoek over het projectbesluit. Pas op dat ogenblik krijgen de eindrapporten een juridische betekenis.

The contents of this publication are the sole responsibility of VLM and do not necessarily reflect the opinion of the European Union.

1 INLEIDING

1.1 KADER EN DOEL VAN HET LER

Om de groei van de containertrafiek in het havengebied van Antwerpen op te vangen zal het complex project Extra Containercapaciteit Antwerpen (ECA) extra capaciteit voorzien. Voor de realisatie ervan zal overleg worden gepleegd met alle betrokken actoren, waaronder de betrokken van de landbouwsector. In het actieprogramma van het voorkeursbesluit is opgenomen dat er een landbouwimpactstudie moet worden gemaakt.

De VLM verbindt zich, om in opdracht van AMT, een landbouweffectenrapport te maken zoals omschreven in de projectonderzoeksnota voor de containercluster Linkerscheldeoever voor een gebied van 300 ha zoals aangeduid op het in bijlage gevoegde plan. Ook de natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen in Doelpolder Zuid worden mee opgenomen in de analyse.

Doelstelling van het landbouweffectenrapport (LER):

- informatie verschaffen aan de landbouwers over het project;
- in kaart brengen van het effect van de inrichtingsmaatregelen op de landbouw, zowel op gebiedsniveau als op bedrijfsniveau;
- een overzicht geven van de gevraagde remediërende maatregelen van de betrokken landbouwers;
- nagaan wat de bereidheid is van de landbouwers om het plan mee te helpen realiseren en / of beheren en dienen als informatiebron bij de verdere realisatie van het project.

1.2 METHODIEK EN GEGEVENS

De basis van deze studie is gevormd door gegevens die de VLM verzamelt in het kader van het meststoffendecreet aangevuld met gegevens uit de landbouwenquête waar de landbouwers op vrijwillige basis hebben aan meegewerkt.

De gegevens van VLM die voor deze studie zijn gebruikt, zijn:

- de registratie van de gebruikspcelen voor het productiejaar 2020 (perceelsgegevens);
- de aangifte van de diergegevens voor het productiejaar 2018 (bedrijfsgegevens).

Om een beeld te krijgen op de bedrijven die rechtstreeks betrokken zijn bij het project werd een selectie gemaakt waarbij een 10-tal landbouwers uitgenodigd werden om deel te nemen aan een bevraging. De geselecteerde landbouwers werden telefonisch gecontacteerd waarbij ze op de hoogte werden gebracht van het project en de opmaak van een landbouweffectenrapport werd voorgesteld. De landbouwers konden op vrijwillige basis meewerken aan de enquête.

Aan de landbouwenquête, die doorging in de periode mei – juni 2021, hebben 10 landbouwers meegewerkt. Bij de gesprekken is gebruik gemaakt van een uitgebreide vragenlijst (zie bijlage). Tijdens die gesprekken werden de algemene gegevens van het bedrijf genoteerd en is gepolst naar de effecten van de plannen voor

de realisatie van de extra containercapaciteit voor de haven van Antwerpen en bijhorende natuurcompensaties.

De persoonlijke bevraging van de landbouwers maakt het mogelijk een nauwkeuriger beeld te krijgen van de landbouw in het gebied, van de landbouwers die er werken, de effecten die het project op hun bedrijf kan teweegbrengen en de gevraagde remediërende maatregelen.

Het LER is een momentopname van de effecten. Gezien de uitbating van landbouwbedrijven en landbouwpercelen elk jaar kan wijzigen, zullen de bedrijfsspecifieke effecten en oplossingen ook wijzigen in de tijd.

1.3 SITUERING VAN HET STUDIEGEBIED

Het studiegebied is volledig gesitueerd op het grondgebied van de gemeente Beveren.

Het studiegebied bestaat uit verschillende delen, nl.

- de zone waar de containercluster zal komen, een gebied van ongeveer 300 ha
- de zones in Doelpolder Zuid waar natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen gerealiseerd moeten worden

Figuur 1: afbakening studiegebied: paars = perimeter containercluster ; groen = perimeters natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen in Doelpolder Zuid

2 JURIDISCH KADER EN BELEIDSKADERS

Vlaamse land- en tuinbouwers werken in een steeds veranderende omgeving. De bedrijfsvoering van de landbouwers wordt door talloze wetgevingen beïnvloed: het landbouw- en plattelandsbeleid, het beleid inzake ruimtelijke ordening, het fiscaal beleid, het sanitair beleid, de mestwetgeving, de natuurwetgeving, ...

In dit deel wordt een overzicht gegeven van het juridisch kader en de beleidskaders relevant voor landbouw en de effecten ervan op landbouw bij realisatie van het project.

Volgende onderdelen worden besproken:

- het landbouwbeleid;
- beleid ruimtelijke ordening;
- beschermingsmaatregelen vanuit natuur en landschap;
- beschermingsmaatregelen vanuit bodem en water.

2.1 LANDBOUWBELEID

Het landbouwbeleid is geregeld op Europees niveau door het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de Europese Unie. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is erop gericht landbouwers een redelijke levensstandaard te bieden, de consument tegen een eerlijke prijs te voorzien van kwaliteitsvoedsel en ons landelijk erfgoed in stand te houden.

Vanaf 2015 is het hervormde landbouwbeleid in voege gegaan.

De toeslagrechten zijn vervangen door nieuwe betalingsrechten. Deze betalingsrechten geven niet langer recht op een jaarlijks bedrag maar op een basisbetaling en één of meerdere gerelateerde betalingen. Lidstaten krijgen enige vrijheid om de waarde van die betalingen te bepalen, maar worden ook verplicht om de verschillen in waarde tussen individuele betalingsrechten tenminste te verkleinen door de hoogste en laagste bedragen gradueel naar elkaar toe te laten evolueren, en om de grootte van de jaarlijkse betalingen per bedrijf boven een bepaalde drempel af te romen.

De betaling van directe steun blijft verbonden met het respecteren van randvoorwaarden en door de invoering van een vergroeningsbetaling wordt een aanzienlijk deel van de directe steun gebruikt als beloning voor landbouwers die publieke milieudiensten leveren. Gekoppelde steun blijft mogelijk voor een vastgelegde lijst van sectoren (in Vlaanderen: behoud zoogkoeienpremie en een nieuwe kalverpremie).

Tot slot wordt de doelgerichtheid van directe steun verhoogd door ervoor te zorgen dat de directe steun bij de “actieve landbouwer” terecht komt. Om te bepalen wie als actieve landbouwers wordt beschouwd, is een bindende negatieve lijst opgesteld.

De vergroeningspremie is een belangrijke vernieuwing binnen de hervorming van de directe steun. Landbouwers die een basisbetaling ontvangen, zijn in regel verplicht om bepaalde klimaat- en milieuvriendelijke landbouwmethoden, de zogenaamde vergroeningsmaatregelen, toe te passen. Ze krijgen de

1. Het in stand houden van blijvend grasland:

- Binnen het studiegebied zijn er geen percelen ‘ecologisch kwetsbare graslanden’ gelegen.**

2.2 RUIMTELIJKE ORDENING

Deze bestemmingen worden momenteel op Vlaams niveau herzien door de afbakening van ruimtelijke uitvoeringsplannen die mee bepalend zijn voor het landbouwgebruik. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) stelt dat het Vlaamse Gewest de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) afbakt. Het beleid voor het buitengebied is gericht op het vrijwaren van de open ruimte voor landbouw, natuur en bos. De Vlaamse doelstelling voor landbouw is 750.000 ha landbouwgebied vast te leggen in bestemmingsplannen.

Op 3 december 2013 schorste de Raad van State het GRUP “Afbakening zeehavengebied Antwerpen”, dat op 30 april 2013 door de Vlaamse Regering definitief werd vastgesteld, onder meer omdat 'de stedenbouwkundige voorschriften van het GRUP niet voorschrijven dat de natuurontwikkeling op Linkerscheldeoever moet voorafgaan aan de havenontwikkeling'. Op de Linkerscheldeoever wordt het GRUP geschorst, met uitzondering van de natuurgebieden. Op de Rechterscheldeoever blijft het GRUP van toepassing.

De Vlaamse Regering besliste in 2014 om de geschorste zones van het GRUP in te trekken en voor deze zones een nieuw GRUP vast te stellen. Op 24 oktober 2014 wordt het zogenaamde reparatie-GRUP 'Afbakening zeehavengebied Antwerpen – havenontwikkeling linkeroever' definitief vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Op 20 december 2016 wordt het reparatie-GRUP "Afbakening Zeehavengebied Antwerpen – Havenontwikkeling Linkeroever" behoudens het westelijk deel van het 'Logistiek Park Waasland' vernietigd door de Raad van State. Op 12 juli 2017 volgt ook de vernietiging van het oorspronkelijk GRUP 'Afbakening zeehavengebied Antwerpen' behoudens in zoverre het betrekking heeft op het Rechterscheldeoevergebied en op het westelijk deel van het 'Logistiek park Waasland'.

De Vlaamse Regering stelde het voorkeursalternatief van ECA op 31 januari 2020 definitief vast. Via een procedure complexe project "Realisatie van Extra Containerbehandelingscapaciteit in het Havengebied Antwerpen" wordt getracht om binnen een aanvaardbare termijn en via gericht overleg met alle betrokkenen tot de beste combinatie van de verschillende doelstellingen te komen. Om dit voorkeursbesluit verder te concretiseren tot een realiseerbaar project wordt een projectbesluit opgemaakt voor het geheel van vergunningen en machtigingen, herbestemmingen en flankerende acties voor een cluster van projecten op de Linkerscheldeover (LSO).

2.3 MAATREGELEN TER BESCHERMING VAN NATUUR EN LANDSCHAP

Het Vlaams decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, kortweg het natuurdecreet, is gericht op de 'bescherming, de ontwikkeling, het beheer en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu', en op de 'handhaving of het herstel van de daartoe vereiste milieukwaliteit'. Het decreet bepaalt de principes en maatregelen voor het behoud en de ontwikkeling van natuur in het Vlaamse Gewest.

Het decreet streeft tevens naar een samenhangend netwerk van natuurgebieden en naar het integreren van het natuurbeleid in andere sectoren. Op 18 juli 2003 werd 85.000 ha Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) definitief vastgelegd. **Binnen het studiegebied is geen oppervlakte aangeduid als VEN.**

In het kader van Europese richtlijnen werden tevens speciale beschermingszones afgebakend: de vogel- en habitatrichtlijngebieden. In deze gebieden blijft landbouw in sommige gevallen mogelijk, maar zijn er extra maatregelen voorzien voor het behoud van een aantal natuurwaarden en streeft men naar het verhogen van de natuurwaarden. In Vlaanderen zijn er 24 vogelrichtlijngebieden en 38 habitatrichtlijngebieden afgebakend met een netto oppervlakte van 166.187 ha.

Binnen het studiegebied is er geen habitatrichtlijngebied gelegen. Wel ligt een deel van het studiegebied in het vogelrichtlijngebied, nl. 19,1 ha van perimeters natuurcompensaties en ongeveer 115 ha binnen de perimeter containercluster (zie onderstaande figuur).

De hele omgeving van LSO is belangrijk voor o.a. de bruine kiekendief en bijhorende maatregelen worden beschreven in de Besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 tot wijziging van bijlage 2 bij het besluit van de Vlaamse Regering van 17 maart 2017 houdende vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszone 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde'.

Figuur 2: afbakening vogelrichtlijngebied in combinatie met het studiegebied

Voor monumenten, stads- of dorpsgezichten, landschappen en archeologisch erfgoed is de juridische grondslag het Onroerenderfgoeddecreet en het bijbehorend Onroerenderfgoedbesluit. Hierbinnen kunnen beschermd cultuurhistorisch landschap afgebakend worden met bepaalde gevolgen.

In het studiegebied zijn er geen overlappen tussen beschermd cultuurhistorisch landschappen en de landbouwpercelen.

2.4 MAATREGELEN TER BESCHERMING VAN BODEM EN WATER

Het Mestdecreet is het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen. Het Mestdecreet bepaalt de verplichtingen waaraan land- en tuinbouwers in Vlaanderen moeten voldoen bij de productie en verwerking van mest, het bemesten van landbouwgrond en het transport en de opslag van meststoffen.

Het volledige grondgebied van het Vlaamse Gewest is sinds 1 januari 2007 aangeduid als kwetsbaar gebied water. Dit wil zeggen dat nergens meer dan 170 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest bemest mag worden.

Op 22 mei 2019 keurde het Vlaamse parlement een vernieuwd mestactieplan, MAP6, goed met verschillende krachtlijnen. Een belangrijk item is de bemesting uit te voeren volgens het '4J' principe: de juiste mestsoort en juiste bemestingstechniek, volgens de juiste dosis en op het juiste tijdstip om zo de bodemkwaliteit te verbeteren en de directe verliezen van nutriënten tegen te gaan. Verder wordt een effectiever toezichts- en sanctioneringsbeleid uitgewerkt en ook onafhankelijke begeleiding voorzien.

Daarnaast wordt er in MAP6 gewerkt met 4 gebiedstypes. Dit zijn gebieden ingedeeld volgens de waterkwaliteit, gebiedstype 0 waar de waterkwaliteit OK is tot gebiedstype 3 waar de waterkwaliteit slecht is. Volgens het gebied waarin een perceel gelegen is, zijn er bepaalde maatregelen (vanaf gebiedstype 1).

Het studiegebied is gebiedstype 0 zodoende zijn er geen extra maatregelen ivm de bemesting van deze percelen.

Met het oog op het behoud en de versterking van natuurwaarden legt het Mestdecreet al sinds 2000 een bemestingsverbod op voor landbouwgebruikspcelen die in "kwetsbaar gebied natuur" liggen. Het Mestdecreet bakent kwetsbaar gebied natuur af in de volgende gebieden: De bestemmingen "natuurgebieden", "natuurontwikkelingsgebieden", "natuurreservaten" en "bosgebieden" volgens de gewestplannen (ook de groene gewestplan-bestemmingen genoemd).

Geen enkel perceel binnen het studiegebied is gelegen binnen kwetsbaar gebied natuur.

Ter bescherming van de bodem wordt in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid randvoorwaarden opgelegd bij percelen die een hoge erosiegevoeligheid hebben. De beschermingsmaatregelen moeten ervoor zorgen dat betekenisvolle afspoeling van water en bodemdeeltjes van het perceel voorkomen en/of beperkt wordt.

De percelen in het studiegebied zijn niet erosiegevoelig.

3 BESCHRIJVING VAN DE PERCEELSKENMERKEN IN HET GEBIED

Hieronder worden de verschillende kenmerken van de percelen binnen het volledig studiegebied beschreven. De totale oppervlakte van het studiegebied bedraagt bijna 360 ha, volledig op het grondgebied van Beveren. Het studiegebied kan worden opgedeeld in 2 zones, specifiek bedraagt de oppervlakte van de perimeter containercluster 308 ha en de som van de verschillende afbakeningen natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen bedraagt 50,6 ha.

120 ha in de perimeter containercluster of 39% werd in 2020 geregistreerd als in gebruik zijnde bij landbouwers, dit gebruik wordt onderverdeeld in 74 percelen. Een groot deel van deze perimeter is reeds ingenomen door havenactiviteiten.

Voor de gebieden natuurcompensatie en instandhouding is er 46,6 ha of 92% geregistreerd als in gebruik zijnde bij landbouwers, onderverdeeld in 23 percelen.

In dit deel worden enkele landbouwkundige perceelskenmerken besproken van de geregistreerde oppervlakte in het studiegebied. Volgende zaken komen aan bod:

- bodemgeschiktheid;
- bodemgebruik;
- perceelsgrootte;
- afstand van de percelen tot de bedrijfszetel;
- eigendomssituatie.

3.1 BODEMGESCHIKTHEID

De bodemgeschiktheid is grotendeels bepaald door een combinatie van textuur en drainageklasse. Op basis hiervan is voor elk bodemtype zijn geschiktheid voor zeven verschillende teeltgroepen (gras, akkerland, extensieve groenteteelt, intensieve groenteteelt, (vollegronds)groenten onder glas, fruitteelt, boomkwekerij) bepaald. Deze parameter is uitgedrukt in vijf klassen, van 'niet geschikt' tot 'zeer geschikt'. Om een uitspraak te kunnen doen over de geschiktheid van de bodems voor landbouw in een gebied, is voor elk bodemtype de bodemgeschiktheid van de meest geschikte teeltgroep weerhouden. Dit betekent dat als een bodemtype zeer geschikt is voor slechts één van de teelten, het bodemtype als zeer geschikt voor landbouw in het algemeen is beschouwd.

In het studiegebied hebben alle percelen een kleibodem, vooral ingedeeld als vochtige gronden. Deze bodemtypes zijn zeer geschikt voor landbouwteelten, zowel voor akkerbouw als grasland, mits de correcte bodembewerkingen.

De gebruikswaarde is afhankelijk van de geschiktheid van de bodem om landbouwteelten te produceren. De Belgische bodemkaart dient als basis om de bodemserie van elk perceel te bepalen. De vertaalslag van bodemserie naar gebruikswaarde verloopt via een landbouwstreek specifieke gebruikswaardetabel. Deze tabel bepaalt per bodemserie de gebruikswaarde.

Ruim 70% van de landbouwpercelen in het studiegebied hebben een gebruikswaarde die hoger is dan 50 punten, zie kaart 1. Dit percentage is vergelijkbaar met andere Vlaamse gebieden.

3.2 BODEMGEBRUIK

Bij het beschrijven van het bodemgebruik wordt het studiegebied opgedeeld in 2 zones, er wordt een onderscheid gemaakt tussen de zone containercluster en de zone natuurcompensatie en instandhouding:

Zone containercluster:

Er is 1 perceel met bedrijfsgebouwen in deze perimeter gelegen.

De oppervlakte in effectief landbouwgebruik bedraagt 119,40 ha, hierbinnen komen grasland, mais en akkerbouwteelten (granen en aardappelen) voor. 30% van de geregistreerde oppervlakte (of 36 ha) wordt uitgebaat als grasland. Een deel van dit grasland (bijna 10 ha) is momenteel de leefbaarheidsbuffer van Doel die beheerd wordt door een landbouwer op een niet intensieve manier. Verder is er nog 1 perceel met een perenboomgaard aanwezig in deze perimeter.

Teelt	Oppervlakte (ha)	% oppervlakte
Grasland	36	30
Mais	22	18
Granen	47	40
Aardappelen	13	11
Fruit (boomgaard)	1,4	1
Totaal	119,4	100

Tabel 1: gegevens verschillende teelten 2020 (perimeter containercluster)

Zone natuurcompensatie en instandhouding:

De oppervlakte in effectief landbouwgebruik bedraagt 46,60 ha, hierbinnen komen grasland, mais en akkerbouwteelten (granen en aardappelen) voor. Bijna 20% van de geregistreerde oppervlakte (of 9 ha) wordt uitgebaat als grasland.

Teelt	Oppervlakte (ha)	% oppervlakte
Grasland	9	19
Mais	11,4	24
Granen	18,3	40
Aardappelen	4,6	10
Andere	3,3	7
Totaal	46,6	100

Tabel 2: gegevens verschillende teelten 2020 (perimeter natuurcompensaties)

Percelen grasland worden per seizoen door de landbouwer in vergelijking met akkerbouwpercelen vaker bezocht, zeker als deze als graasweide zijn uitgebaat omdat landbouwers dan hun dieren vaak dient op te

volgen. De akkerbouwteelten aanwezig in het studiegebied en de omgeving zijn vooral granen, aardappelen en suikerbieten in een traditionele vruchtafwisseling.

Op kaart 2 zijn de percelen ingekleurd volgens het bodemgebruik 2020 voor het studiegebied.

3.3 PERCEELSGROOTTE

De gemiddelde perceelsgrootte van de percelen in het studiegebied is ongeveer 2,5 ha. Deze oppervlakte is gebaseerd op de percelen zoals ze geregistreerd zijn bij het Departement Landbouw en Visserij in 2020. Dit is hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 1,4 ha.

Opvallend is dat bijna de helft van de betrokken percelen zijn groter dan 2 ha. Een groter perceel is een belangrijke landbouweconomische troef.

De voordelen van grotere percelen bestaan uit twee delen: enerzijds zijn er minder kosten per ha als de percelen groter worden (minder wendakkers, makkelijker om te oogsten, ...); anderzijds zijn er meer opbrengsten omwille van de kleinere verliezen aan de randen van het perceel en is er een betere gewascontrole.

De perimeter van containercluster doorsnijdt enkele grote percelen, dit vooral in het westen van de perimeter. Op deze wijze verkleint de oppervlakte van de overblijvende betrokken percelen. In het oosten van de perimeter worden enkele percelen schuin doorgesneden zodat naast het verminderen van oppervlakte ook de vorm van de percelen wijzigt zodat de uitbating ervan minder efficiënt kan gebeuren.

3.4 AFSTAND PERCELEN TOT BEDRIJFSZETEL

Het studiegebied is volledig gelegen op het grondgebied van Beveren. De bedrijfszetels van de landbouwers die gronden gebruiken in het studiegebied liggen dan ook vooral in die gemeente. Daarnaast zijn de bedrijfszetels gelegen in Sint-Gillis-Waas, Hamme, Sint-Niklaas en Temse.

1 landbouwer heeft zijn bedrijfsgebouwen binnen het studiegebied. Door de ligging van de bedrijfszetel zijn er 3 percelen die aangeduid kunnen worden als huiskavel, deze percelen grenzen rechtstreeks aan de bedrijfsgebouwen. Een huiskavel zorgt voor een betere en efficiëntere benutting van de beschikbare arbeid en voor vermindering van het brandstofverbruik.

De meeste bedrijfszetzels bevinden zich binnen een straal van 7 km vogelvlucht van het studiegebied maar er zijn ook bedrijven waarvan de bedrijfszetel verder gelegen is. Om de percelen te bereiken moet er soms wel een grote afstand afgelegd worden. Verder liggen de verschillende percelen per landbouwer ook nogal verspreid zodat de landbouwer toch heel wat kilometers moet rijden om zijn percelen te bewerken.

3.5 EIGENDOMSSITUATIE

De VLM beschikt niet over de gegevens in verband met het eigendomsstatuut van de percelen in Vlaanderen. Maar sinds meer dan 40 jaar verwerven verschillende overheden onroerende goederen op Linkerscheldeoever, in de ruime omgeving van de haven van Antwerpen. Zo ook is de VLM in deze omgeving al geruime tijd aanwezig met verschillende grondenbanken en zijn er verschillende percelen eigendom van de Grondenbank. Hierdoor kan er een wel een duidelijk beeld verkregen worden van de huidige eigendomstoestand in het studiegebied. Kaart 3 heeft een overzicht van de eigendomssituatie van de kadastrale percelen in het studiegebied (situatie augustus 2021). Tevens wordt de wijze van het gebruik van de kadastrale percelen in overheidshanden weergegeven, hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen éénjarige contracten en kosteloos gebruik (EJ en KG) en lange pacht.

Zone containercluster:

Van de totale oppervlakte die vandaag in landbouwgebruik is, is 98% reeds in handen van de overheid. Deze gronden worden door de landbouwers gebruikt via eenjarige contracten en overeenkomsten kosteloos gebruik. Specifiek is er 1 deeltje van een groter perceel (ongeveer 0,75 ha) waarvoor een pachtovereenkomst voor een langere periode is afgesloten. Verder zijn er nog enkele percelen in privé bezit, samen vormen zij 2% van de oppervlakte.

Zone natuurcompensatie en instandhouding:

Van de totale oppervlakte in de zone afgebakend voor de natuurcompensatie en instandhouding is 92% momenteel in handen van de overheid. Van deze overheidsgronden wordt 84% gebruikt door landbouwers, via éénjarige contracten of via overeenkomsten kosteloos gebruik. Voor de overige 16% zijn pachtovereenkomsten voor een langere periode afgesloten.

Ook zijn er nog enkele percelen in privé bezit, samen vormen zij 8% van de totale oppervlakte van de zone natuurcompensatie en instandhouding. De gesprekken over het verwerven van deze gronden door de overheid zijn ondertussen in een vergevorderde stadium.

4 BESCHRIJVING VAN DE GEBRUIKERS IN HET GEBIED

De totale oppervlakte van het perimeter containercluster bedraagt 308 ha, waarvan 119,4 ha in het jaar 2020 werd geregistreerd door 26 landbouwers. De oppervlakte geregistreerd in de perimeters natuurcompensaties en instandhouding bedraagt 46,6 ha in het jaar 2020 door 14 landbouwers.

5 landbouwers hebben zowel gronden binnen de zone containercluster als de zones natuurcompensaties en instandhouding. Deze werden gecontacteerd om mee te werken aan een individuele bevraging in kader van dit LER. Verder werden nog een aantal landbouwers gecontacteerd die gronden gebruiken in de perimeters natuurcompensaties en instandhouding.

Tijdens het bedrijfsbezoek werd ook gevraagd of hun individuele gegevens mochten doorgegeven worden aan de opdrachtgever, alle landbouwers stemden hiermee in. De informatie op bedrijfsniveau, verkregen aan de hand van het gesprek en de vragenlijst, van deze bedrijven werd gebundeld in een afzonderlijk vertrouwelijk rapport met de fiches per bedrijf.

In dit deel worden de kenmerken van de alle betrokken landbouwbedrijven besproken op basis van de gekende gegevens van de registratie landbouwgebruikspcelen 2020 en de Mestbank productiejaar 2018.

Volgende zaken komen aan bod:

- bedrijfstype;
- economische omvang en inkomen uit land- en tuinbouw;
- leeftijd van de bedrijfsleider en opvolging;
- de toekomstplannen van het bedrijf.

4.1 BEDRIJFSTYPES

Op basis van de aanwezige dieren en teelten op het bedrijf, kent men aan het bedrijf een bedrijfstype toe. Een bedrijf kan meerdere productierichtingen combineren of kan zich in één bepaalde tak specialiseren. De voorkomende productierichting met de grootste economische omvang bepaalt het bedrijfstype.

Zone containercluster:

In tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de verschillende bedrijfstypes aanwezig binnen de zone containercluster.

35% van de landbouwers hebben als bedrijfstype ‘rundvee’, deze groep gebruikt 26% van de oppervlakte. Verder zijn er ook nog intensieve veeteeltbedrijven, akkerbouwbedrijven en fruitbedrijven actief in het gebied. De grootste groep bedrijven zijn grondgebonden bedrijven waarbij de toegankelijkheid van de percelen ook heel belangrijk is.

Daarnaast is er een groep van 5 bedrijven die als klein worden ingedeeld en niet worden beschouwd als een volwaardig landbouwbedrijf, deze bedrijven gebruiken 13% van de oppervlakte.

Bedrijfstype	Aantal bedrijven	% bedrijven	% opp. in zone containercluster
Rundveebedrijf	9	35	26
Intensieve veeteeltbedrijf	5	19	29
Akkerbouwbedrijven	5	19	23
Fruitbedrijven	2	8	9
Geen volwaardig landbouwbedrijf	5	19	13
Totaal	26	100	100

Tabel 3: gegevens verschillende bedrijfstypes in zone containercluster (uitgedrukt in aantallen, in % en % oppervlakte in de zone), Bron: perceelsgegevens 2020, bedrijfsgegevens 2018 en eigen berekeningen

Zone natuurcompensaties en instandhouding

In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de verschillende bedrijfstypes aanwezig binnen de zone natuurcompensaties en instandhouding.

43% van de landbouwers hebben als bedrijfstype 'akkerbouw, deze groep gebruikt 44% van de oppervlakte. Verder zijn er ook nog rundveebedrijven en intensieve veeteeltbedrijven. De grootste groep bedrijven zijn grondgebonden bedrijven waarbij de toegankelijkheid van de percelen ook heel belangrijk is. Daarnaast is er een groep van 3 bedrijven die als klein worden ingedeeld en niet worden beschouwd als een volwaardig landbouwbedrijf, deze bedrijven gebruiken 15% van de oppervlakte.

Bedrijfstype	Aantal bedrijven	% bedrijven	% opp. in zone natuurcompensaties
Rundveebedrijf	4	29	25
Intensieve veeteeltbedrijf	1	7	16
Akkerbouwbedrijven	6	43	44
Geen volwaardig landbouwbedrijf	3	21	15
Totaal	14	100	100

Tabel 4: gegevens verschillende bedrijfstypes in zone natuurcompensaties (uitgedrukt in aantallen, in % en % oppervlakte in de zone),
Bron: perceelsgegevens 2020, bedrijfsgegevens 2018 en eigen berekeningen

4.2 ECONOMISCHE OMVANG EN INKOMEN UIT LAND-EN TUINBOUW

De bedrijven kunnen ook ingedeeld worden op basis van hun economische omvang, berekend aan de hand van bruto standaard saldi. Dat is een maat voor economische omvang en omzet van een landbouwbedrijf. De bruto standaard saldi worden berekend per dier en per ha van een bepaalde teelt. Op basis van het aantal dieren en de oppervlaktes kan dan het gehele saldo per bedrijf berekend worden. De bedrijven worden zo in vier klassen ingedeeld, namelijk van 'klein' tot 'groot'.

Deze cijfers geven echter alleen de economische omvang weer, het is geen maat voor het arbeidsinkomen per bedrijf. Dat hangt uiteraard af van de toegevoegde waarde die het bedrijf realiseert en van de intrestlasten die het bedrijf draagt.

Zone containercluster:

In tabel 5 is de verdeling van de bedrijven weergegeven in de zone containercluster.

We zien dat ruim 40% van de bedrijven ingedeeld is in de klassen 'vrij groot' en 16% in de klasse 'groot'. De economische kleinere bedrijven (klein en matig) gebruiken 40% van de oppervlakte binnen deze zone.

Bedrijfsomvang	Aantal bedrijven	% bedrijven	% opp. in zone containercluster
Klein	6	23	15
Matig	5	19	25
Vrij groot	11	42	49
Groot	4	16	11
Totaal	26	100	100

Tabel 5: gegevens omvang van de bedrijven in zone containercluster (uitgedrukt in aantallen, in % en % oppervlakte in de zone), Bron: perceelsgegevens 2020, bedrijfsgegevens 2018 en eigen berekeningen

Zone natuurcompensaties en instandhouding

In tabel 6 is de verdeling van de bedrijven weergegeven in de zone natuurcompensaties en instandhouding. We zien dat 36% van de bedrijven ingedeeld is in de klassen 'groot' en 8% in de klasse 'vrij groot'. De economische kleinere bedrijven (klein en matig) gebruiken bijna 40% van de oppervlakte binnen deze zone.

Zone natuurcompensaties en instandhouding

	aantallen	in %	% opp. in studiegebied
Jonger dan 40 jaar	1	7	3
Tussen 40 en 49 jaar	4	29	39
Tussen 50 en 64 jaar	7	50	53
65 jaar of ouder	2	14	5
Totaal	14	100	100

Tabel 8: gegevens leeftijd bedrijfsleiders in zone natuurcompensaties (uitgedrukt in aantallen, in % en % oppervlakte in de zone), Bron: perceelsgegevens 2020, bedrijfsgegevens 2018 en eigen berekeningen

De gemiddelde leeftijd van de bedrijfsleiders met gebruik in het studiegebied is 54 jaar. Dit evenaart de gemiddelde leeftijd van de Vlaamse landbouwers. De jongste bedrijfsleider is 36 jaar, de oudste is 90 jaar.

Voor het volledig studiegebied is bijna 50% van de bedrijfsleiders tussen 50 en 64 jaar oud. Dat is iets minder dan in andere streken in de Vlaanderen. Vijf bedrijfsleiders hebben reeds de pensioenleeftijd van 65 jaar bereikt.

Bijna 40% van de groep is jonger dan 50 jaar, wat hoger is dan het Vlaams gemiddelde. Deze landbouwers bevinden zich dus in de leeftijdscategorie waarin vaak belangrijke investeringen gedaan zijn of gepland worden.

Opvallend is ook dat er veel bedrijven onder de vorm van een rechtspersoon uitgebaat worden. Op deze wijze zijn vele van deze bedrijven voorbereid voor een vlottere bedrijfsovername.

5 EFFECTENBESCHRIJVING

Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de gevolgen van de voorgestelde plannen op de landbouwsector en op de individuele bedrijven. Het voornaamste effect is het verlies aan landbouwareaal.

5.1 EFFECTEN CONTAINERCLUSTER

Het effectief verlies aan landbouwareaal door aanleg extra containercapaciteit bedraagt ongeveer 120 ha.

5.1.1 Algemeen beeld

Het verlies aan productieve landbouwgrond ligt voor de landbouwsector heel moeilijk. Iedere ha grond zorgt voor een economische meerwaarde. Een stuk landbouwgrond kan voor de landbouwsector meerdere functies hebben, zoals

- zorgen voor input voor andere productieprocessen bv. ruwvoeder voor dierlijke productie
- zorgen voor inkomen bij bv. teelt en verkoop van akkerbouwgewassen
- zorgen voor mestafzet
- zorgen voor een jaarlijks vast inkomen d.m.v. Europese landbouwpremies
- zorgen voor een jaarlijks vast inkomen d.m.v. beheerovereenkomsten
- ...

Het verlies aan economische meerwaarde voor de sector kan als volgt begroot worden:

1) Op basis van cijfers beschikbaar via departement L&V (gem. 2015-2019) wordt het jaarlijks verlies berekend voor de teelten in het gebied.

Volgende gemiddelde bedragen worden genomen:

- grasland: 810 €/ha
- korrelmais: 623 €/ha
- wintergranen: 1.243 €/ha
- aardappelen: 3.027 €/ha
- fruitaanplant: 10.654€/ha

In totaal betekent het verlies aan productieve landbouwoppervlakte in dit deelgebied een jaarlijks verlies van ongeveer 155.550 € aan meerwaarde voor de landbouwsector

2) Daarnaast zijn de gronden belangrijk voor de afzet van dierlijke mest. Wanneer in de toekomst het niet meer mogelijk blijkt om mest af te zetten op de gronden in het gebied en die hoeveelheid mest dient verwerkt te worden, betekent dit jaarlijks een extra kost van ongeveer 37.710 € voor de sector.

3) Het niet meer kunnen activeren van landbouwpremies op de gronden, kan een verlies betekenen van ongeveer jaarlijks 37.680 € die uit de sector wegvloeit.

In totaal betekent het verlies aan 120 ha productieve landbouwgrond in dit gebied een jaarlijks verlies van ongeveer 230.940 € economische meerwaarde voor de sector.

Het verlies aan landbouwgrond betekent ook een verlies voor de toeleveranciers en afnemers van de landbouwsector en bij uitbreiding voor het volledige agrobusinesscomplex. De agrovoedingsketen is een grote werkgever in Vlaanderen en zorgt voor lokale tewerkstelling. Ondanks dit niet te verwaarlozen effect wordt dit in dit rapport niet verder besproken, gezien het landbouweffectenrapport zich beperkt tot de effecten op de betrokken landbouwbedrijven.

De ontwikkelingen op Linkerscheldeoever hebben de voorbije jaren een belangrijke impact op de landbouwbedrijfsvoering gehad in de streek met mede als gevolg een grote gronddruk. De grote onzekerheid over de toekomst in het gebied weegt op de landbouwers in het gebied en zorgt soms voor weerstand tegen bepaalde initiatieven.

5.1.2 Effect op betrokken bedrijven

Absolute oppervlakte in de zone containercluster

Tabel 9 toont het aantal betrokken bedrijven verdeeld in klassen volgens de oppervlakte die ze inbrengen in de voorgestelde zone. Daarnaast is de oppervlakte per klasse binnen de perimeter weergegeven en de procentuele verdeling van deze oppervlakte.

Klasse absolute inbreng	Aantal bedrijven	opp. in landbouw (in ha)	opp. in landbouw (in %)
< 2 ha	9	11,4	10
2 - 5 ha	10	35,8	30
5 - 10 ha	5	32,7	27
> 10 ha	2	39,5	33
Totaal	26	119,4	100

Tabel 9: Aantal bedrijven volgens klassen van absolute inbreng in de zone containercluster en bijhorende oppervlaktes, Bron: perceelsgegevens 2020 en eigen berekeningen

De absolute oppervlakte inbreng is de oppervlakte die de betrokken landbouwbedrijven zullen verliezen bij uitvoering van het project. Voor de bedrijven is de absolute oppervlakte belangrijk voor de productie van ruwvoeder, inkomensvorming uit akkerbouwteelten, afzet van mest en activatie van premies.

De grootste groep van de bedrijven verliest meer dan 2 ha maar minder dan 5 hectare, in het totaal verliest deze groep bedrijven alles samen 35,8 ha. Dus gemiddeld van ongeveer 3,6 ha, het betreft hier het verlies van volledige percelen.

Een derde van de oppervlakte die in de perimeter gelegen is, wordt door 2 landbouwers gebruikt die elk meer dan 10 ha gebruiken binnen de perimeter. Een van deze landbouwers heeft tevens zijn bedrijfszetel in de perimeter liggen. Dit heeft grote gevolgen voor deze landbouwer en hij zal zeker zijn bedrijfsvoering moeten aanpassen.

9 bedrijven verliezen minder dan 2 ha, voor een aantal andere bedrijven zijn dit delen van grotere percelen, op deze wijze wordt het minder efficiënt om deze percelen te bewerken. Ook de bereikbaarheid van de overblijvende delen moet een aandachtspunt worden bij de verdere uitwerking van de plannen.

Voor een aantal kleinere, niet volwaardige landbouwbedrijven zal de realisatie van de containercluster het verlies betekenen van bijna hun volledig bedrijfsareaal en zullen ze hun activiteiten moeten stopzetten.

Het is wel een feit dat 98% van deze gronden reeds eigendom zijn van de overheid en dat de landbouwers ze nog tijdelijk in gebruik hebben. Het is bij de bedrijven gekend dat ze de gronden kunnen blijven gebruiken totdat de havenuitbreiding gerealiseerd wordt. Maar dit neemt niet weg dat de bedrijfsvoering van deze bedrijven zal aangepast moeten worden. Het bedrijfsinkomen zal dalen en er zal o.a. naar andere mestafzetmogelijkheden gezocht moeten worden.

5.2 EFFECTEN NATUURCOMPENSATIES EN INSTANDHOUDING

Door de aanleg van natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen in Doelpolder Zuid zullen 46,6 ha op een andere, mindere intensieve manier geëxploiteerd moeten worden.

Naast de natuurcompensatie in Doelpolder Zuid staat in het voorkeursbesluit ECA ook dat Prosperpolder Zuid (PPZ) volledig ingericht zal worden als een volwaardig strand- en plasgebied. Hierdoor zal de huidige landbouwactiviteit binnen dit gebied wegvallen. De landbouwers gebruiken de gronden binnen PPZ via contracten kosteloos gebruik met de voorwaarde om kiekendiefvriendelijke teelten te verbouwen. Een aantal van de landbouwers mogelijks betrokken in de natuurcompensaties in Doelpolder Zuid gebruiken ook percelen in PPZ.

De natuurcompensaties in Doelpolder Zuid bestaan uit 2 vormen:

- Compensatie van verlies aan poldernatuur voor weidevogels en (door inname van het landbouwgebied ten zuiden van de Engelsesteenweg) door:

- omzetting van akkers naar grasland met dezelfde ecologische kwaliteit; indien gecombineerd met de creatie van weidevogelgebied voor andere verliezen moet dit grasland rond een hoogwaardige weidevogelcluster gelegd worden

Deze compensatiemaatregelen worden ook gezien als compensatie voor foerageergebied Bruine Kiekendief. Deze maatregelen worden gecombineerd met instandhoudingsmaatregelen op een aantal bestaande graslanden in het gebied.

- Compensatie van ruimte die functioneel is als foerageergebied voor de Bruine kiekendief en compensatie van een beperkt aantal rietbroeders in grachten door:

- het omzetten van foerageergebied met lage kwaliteit naar foerageergebied met hoge kwaliteit in het omliggende landbouwgebied
- en/of het opleggen van kiekendiefvriendelijke teelten op reeds verworpen gronden in de omgeving van broedgebieden in het vogelrichtlijngebied
- ecologische inrichting van grachten met rietkragen in functie van rietbroeders

5.2.1 Algemeen beeld

Het is de bedoeling om deze natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen uit te voeren op percelen die reeds eigendom zijn van de overheid. Deze gronden kunnen in landbouwgebruik blijven maar op minder intensieve manier. Afhankelijk van het opgelegd regime zal er minder mest en gewasbeschermingsmiddelen gebruikt kunnen worden en zal de productie ook anders zijn, wat voor de landbouwbedrijven minder inkomen zal betekenen.

5.2.2 Effect op betrokken bedrijven

Absolute oppervlakte in zone natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen

Tabel 10 toont het aantal betrokken bedrijven verdeeld in klassen volgens de oppervlakte die ze inbrengen in de voorgestelde zone. Daarnaast is de oppervlakte per klasse binnen de perimeter weergegeven en de procentuele verdeling van deze oppervlakte.

De absolute oppervlakte inbreng is de oppervlakte die de betrokken landbouwbedrijven effectief gebruiken binnen de zone. Voor de bedrijven is de absolute oppervlakte belangrijk voor de productie van ruwvoeder, inkomensvorming uit akkerbouwteelten, afzet van mest en activatie van premies.

Klasse absolutie inbreng	Aantal bedrijven	opp. in landbouw (in ha)	opp. in landbouw (in %)
< 2 ha	4	4,9	10
2 - 5 ha	7	21,8	47
> 5 ha	3	19,9	43
Totaal	14	46,6	100

Tabel 10: Aantal bedrijven volgens klassen van absolute inbreng in zone natuurcompensaties en bijhorende oppervlaktes, Bron: perceelsgegevens 2020 en eigen berekeningen

De grootste groep van de bedrijven ligt met een oppervlakte van 2 tot 5 ha in deze zone.

De meeste van de bedrijven met gronden in deze gebieden zijn akkerbouwbedrijven, samen met de kleine bedrijven gebruiken ze meer dan 50% van de oppervlakte. Voor deze bedrijven is het niet evident om gronden uit te baten waarop op een minder intensieve en meer natuurgericht regime van toepassing zal zijn. Deze bedrijven hebben de kennis niet om kiekendiefvriendelijke teelten te verbouwen en hebben ook de machines niet om deze teelten te verbouwen. Een andere aandachtspunt van deze bedrijven is de afzet van de oogst van deze percelen. De afzetmarkt van de producten (oa. gras en grasklaver) is beperkt.

Idealiter worden de betrokken percelen uitgebaat door bedrijven die deze producten direct kunnen aanwenden in hun bedrijfsvoering, hierbij wordt dan vooral gedacht aan rundveebedrijven.

6 REMEDIËRENDE MAATREGELEN

Tijdens de gesprekken met de landbouwers werd gepolst naar mogelijke flankerende maatregelen die zouden kunnen worden uitgewerkt om de gevolgen van het project te kunnen milderen zodat het project zonder al teveel weerstand zou kunnen uitgevoerd worden. De voorstellen voor remediërende maatregelen worden enkel algemeen vermeld hieronder mede omdat er dikwijls meerdere mogelijke oplossingen zijn.

Alle bedrijven wensen duidelijkheid en rechtszekerheid op korte termijn.

De algemene vraag is om spaarzaam om te gaan met de open ruimte bij de aanleg van een nieuw havendok. Het verlies aan oppervlakte kan niet gecompenseerd worden voor het geheel van de landbouwsector. Wel kan er voor individuele bedrijven ruilgronden gezocht worden indien er een effectief verlies aan landbouwareaal is. De grondenbank kan hierin een rol spelen.

Het grootste aantal van de landbouwers die momenteel percelen gebruiken binnen de zone containercluster via eenjarige pachtcontracten en/of overeenkomsten kosteloos gebruik, hebben al een of andere vorm van compensatie ontvangen (financiële compensatie of ruilgrond). Het kan niet de bedoeling zijn om deze bedrijven een tweede maal te compenseren. Voor de percelen in privé-eigendom of in gebruik via lange pacht kan er een oplossing gezocht worden, bv. via de grondenbank.

Voor de realisatie van natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen zijn een aantal zones aangeduid. Ook hier is de vraag om dit zo efficiënt mogelijk naar ruimtegebruik te realiseren, een duidelijke onderbouwing van de huidige locatie wordt dan ook gevraagd.

Bij de ontwikkeling van de natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen moet gekeken worden hoe die ingepast kunnen worden binnen de huidige bedrijfsvoering van de betrokken bedrijven.

Voor sommige bedrijven is de teelt van kiekendiefvriendelijke teelten of grasland moeilijk of niet inpasbaar in hun teeltplan. Concreet voor de percelen die nu gebruik zijn via lange pacht (ongeveer 7,5 ha) wordt door de landbouwers een ander perceel buiten deze zones gevraagd om reguliere akkerbouwteelten te kunnen verbouwen. Ook enkele gebruikers van percelen in gebruik via een éénjarige pacht (ongeveer 4,5 ha) hebben bedenkingen bij de voorgestelde maatregelen en wensen een ander perceel via éénjarige pacht te gebruiken. Het ter beschikking stellen van andere gronden uit de grondenbank zal effect hebben op bedrijfsvoering van andere landbouwers die deze gronden gebruiken.

Voor andere bedrijven is de gevraagde exploitatie van kiekendiefvriendelijke teelten of grasland wel mogelijk binnen hun bedrijfsvoering mits het inzetten van het juiste instrument zoals een overeenkomst kosteloos gebruik met voorwaarden, een pasmuntovereenkomst (kosteloos gebruik met voorwaarden met tegenprestatie een zelfde oppervlakte kiekendiefvriendelijke teelten op eigen percelen) of via een dienstenvergoeding. Ook kan begeleiding (zowel naar teeltbegeleiding als bij de afzet van eindproducten) een meerwaarde zijn voor een aantal bedrijven.

7 BESLUIT

Bij het onderzoeken naar de effecten van de plannen van de Vlaamse overheid in de omgeving van Doel, specifiek het complex project Extra Containercapaciteit Antwerpen met de realisatie van een containercluster en bijhorende natuurcompensaties, werd een studiegebied afgebakend.

Dit landbouweffectenrapport geeft een beeld van de landbouw actief in dit studiegebied. Het gebied is volledig gelegen op het grondgebied van Beveren en op heden zijn er nog heel wat intensieve landbouwactiviteiten.

De totale oppervlakte van het studiegebied bedraagt bijna 360 ha, opgedeeld in 2 soorten gebieden: 308 ha voor de realisatie van de containercluster en 50,6 ha voor natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen in Doelpolder Zuid. Binnen het studiegebied is 166 ha in landbouwgebruik, bij 35 verschillende landbouwers. In het studiegebied komen grasland, mais, traditionele akkerbouwteelten en 1 perceel fruitboomgaard voor. Ongeveer 27% van de oppervlakte wordt uitgebaat als grasland en 20% als mais. De gemiddelde oppervlakte van de percelen ligt hoger dan het Vlaamse gemiddelde en de bodemkwaliteit is goed.

Om de effecten in kaart te brengen heeft de VLM bij 10 landbouwers een enquête gedaan en de resultaten hiervan in een bedrijfsfiche genoteerd. De individuele gegevens van deze landbouwers zijn in een afzonderlijke rapport beschikbaar. Daarnaast zijn ook desktopgegevens van de andere betrokken bedrijven gebruikt.

Momenteel wordt 70% van de oppervlakte in het studiegebied gebruikt door grondgebonden bedrijven, hoofdzakelijk rundveebedrijven en akkerbouwbedrijven.

Er zijn bedrijfsleiders uit verschillende leeftijdsgroepen, de grootste groep zit tussen de 50 en 65 jaar. Maar ook de jongere landbouwers zijn goed vertegenwoordigd, daarnaast zijn er ook heel wat vennootschappen actief in het gebied. Dit wijst toch op een zekere dynamiek in de regio waar de landbouw wel al heel wat te verduren heeft gehad de laatste decennia.

De realisatie van de containercluster zal leiden tot een verlies van ongeveer 120 ha landbouwgrond, verdeeld over 26 landbouwers. Zeven bedrijven verliezen meer dan 5 ha, dit heeft grote gevolgen voor deze bedrijven. Voor alle bedrijven betekent de grondinname een verlies aan inkomen. Een aantal betrokken landbouwbedrijven zullen ook hun bedrijfsvoering moeten aanpassen.

De realisatie van de natuurcompensaties en instandhoudingsmaatregelen in Doelpolder Zuid zouden een oppervlakte van ruim 46 ha bedragen. De uitbating van deze percelen zal aangepast moeten worden wat voor een aantal bedrijven niet evident is omdat ze de technische kennis van de teelt van o.a. bruine kiekendiefvriendelijke gewassen niet hebben of de eindproducten niet kunnen valoriseren. De inzet van de juiste instrumenten zal belangrijk zijn om de vooropgestelde doelen te kunnen realiseren.

96 % van de betrokken oppervlakte in het studiegebied is reeds eigendom van de overheid waarbij de betrokken eigenaars en/of gebruikers een of andere vorm van compensatie hebben ontvangen. Hiermee moet rekening gehouden worden bij het verder uitwerken van flankerende maatregelen.

Bijlage: enquêteformulier

Landbouwenquête LER ECA en natuurcompensaties

Deel 1: Persoonlijke gegevens

*** Bedrijfsvorm:**

Natuurlijke persoonlijk / LV / BVBA / NV/ ...

* **Gegevens bedrijfsleider:**

Naam:

Geboortejaar:

Straat en nr:

Postcode en gemeente:

Telefoon:

***Wanneer bent u op het bedrijf begonnen?**

- Overgenomen in:
- Nieuw begonnen in:

*** Inkomensvorming bedrijfsleider:**

Bedrijfsleider is landbouwer

- ☐ In hoofdberoep
- ☐ In nevenberoep
- ☐ Als hobby
- ☐ Gepensioneerde landbouwer

*** Inkomensvorming gezin:**

Samenstelling van het gezinsinkomen (bedrijfsleider + echtgeno(o)te)

- Inkomen enkel uit landbouwactiviteiten
- Landbouw vormt het hoofdaandeel, niet-landbouw aanvullend
- Niet-landbouw-activiteiten vormen het hoofdaandeel, landbouw aanvullend

Andere gezinsleden met inkomen: J / N

Deel 2: Bedrijfsgegevens huidige situatie

Totale bedrijfsoppervlakte: ha

Waarvan

- Eigendom: ha of %
- Pacht: ha of %
- Seizoenspacht: ha of %

- Akkerbouw
- Tuinbouw
- Melkvee
- Mestvee
- Varkens
- Pluimvee
- Ander:

- ja, gespecialiseerd in:
- nee, gemengd in:

*** Zijn er belangrijke verschuivingen gebeurd wat betreft TEELTEN OF DIEREN de laatste 5 jaar?**

	JA	NEE
Nieuwe activiteiten		
Zo ja, welke?		
Uitbreiding		
Zo ja, welke?		
Inkrimping		
Zo ja, welke?		
Stopzetting		
Zo ja, welke?		
Overschakeling		
Zo ja welke?		

0 Neen
0 Ja, in grond :
0 Ja, in gebouwen :
0 Ja, in machines :

0 Ja, in milieuzorg (bv. mestverwerking, waterzuivering, zonnepanelen...) :

0 Neen

➔ Wat was de impact hiervan op uw bedrijf?

***Voorziet U belangrijke verschuivingen wat betreft TEELTEN OF DIEREN de komende 5 jaar ?**

	JA	NEE
Nieuwe		
Zo ja, welke?		
Uitbreiding		
Zo ja, welke?		
Inkrimping		
Zo ja, welke?		
Stopzetting		
Zo ja, welke?		
Overschakeling		
Zo ja welke?		

0 Ja, in grond :

0 Ja, in gebouwen :

0 Ja, in machines :

0 Ja, in NER/betalingsrechten :

0 Ja, in milieuzorg (bv. mestverwerking, waterzuivering...) :

0 Ja, in verbrede landbouw :

0 Nee

***Hoe ziet u uw bedrijf evolueren op lange termijn:**

*** Is er opvolging voor het bedrijf?**

- Ja
- Nee
- Ik weet het nog niet
- Ik ben jonger dan 50 en heb er niet over nagedacht.

* Indien nee, wat gebeurt er dan met het bedrijf?

- Ik verkoop het bedrijf of laat het overnemen
- Ik blijf op het bedrijf wonen
- Ik weet het nog niet

* *Indien ja,*

- Wanneer is de overdracht ongeveer voorzien ?
- Wat is de relatie met de opvolger ?
- Wat is de huidige activiteit van de opvolger ?

Deel 4: Perceelskenmerken

voor elk perceel worden een aantal kenmerken nagegaan (via bijgaand gebruikskaartje en tabel)

- **Nr. :** perceelsnummer op kaartje
- **Teelt:** gewas
- **Eigendom/contract:** aanduiden of perceel in eigendom is of via pacht of een overeenkomst wordt gebruikt
- **Huiskavel:** de huiskavel is een aaneengesloten blok van bij het bedrijf behorende percelen rond de bedrijfszetel (J/N)
- **Belang:** belang van het perceel (zeer belangrijk, minder belangrijk, weet niet)

Deel 5: Impact en remediërende suggesties vanuit de landbouw

Bedrijfsareaal in het projectgebied ECA en/of natuurcompensatie:

- ha in het projectgebied ECA
- ha in natuurcompensatie

Hoe belangrijk zijn de percelen gelegen binnen deze perimeter voor uw bedrijfsvoering? (zie ook tabel) Voor welke aspecten van de bedrijfsvoering:

- Ruwvoederproductie
- Veebezetting grasland
- Akkerbouwopbrengst
- Mestafzet
- Betalingsrechten
- Andere: ...

Indien relevant, bestaat de mogelijkheid dat u uw gronden in de perimeter op korte termijn verkoopt of pachtafstand doet? Of wenst u gebruik te maken van flankerende maatregelen (ruilgrond)?

Bestaat de mogelijkheid dat u gronden buiten de perimeter ECA en natuurcompensaties op korte termijn verkoopt of pachtafstand doet?

Heeft u kennis van of interesse in beheerovereenkomsten / natuurbeheer?

**Ziet u mogelijkheden om met uw bedrijf mee te werken aan het realiseren van
- de natuurcompensaties binnen de voorgestelde perimeters via:**

- beheerovereenkomsten
- gebruiksovereenkomsten
- pasmuntovereenkomsten
- andere:

- de doelstellingen IHD bruine kiekendief binnen een ruimer gebied LSO via:

- beheerovereenkomsten
- gebruiksovereenkomsten
- pasmuntovereenkomsten
- andere:

Deel 6: Besluit

***Besluit (impact, flankerende maatregelen, grondmobiliteit)**

***Andere vragen of opmerkingen?**

Deel 7: Vertrouwelijkheid van de gegevens

De Vlaamse Landmaatschappij zal op basis van het gesprek en bovenstaande antwoorden een bedrijfsfiche opmaken. Deze fiche zal u worden toegestuurd. Deze gegevens zijn een momentopname en louter informatief. De verzamelde antwoorden zijn op geen enkele wijze bindend en houden geen engagement in voor de toekomst.

Mogen deze gegevens worden doorgegeven aan de opdrachtgever namelijk Departement Mobiliteit en Openbare Werken, afdeling Maritieme Toegang?

Ja/Neen

Datum:

Handtekening landbouwer

Studie

Kaart 1: Gebruikswaarde bodem

Legende

 perimeter ECA

 perimeter natuurcompensatie

gebruikswaarde

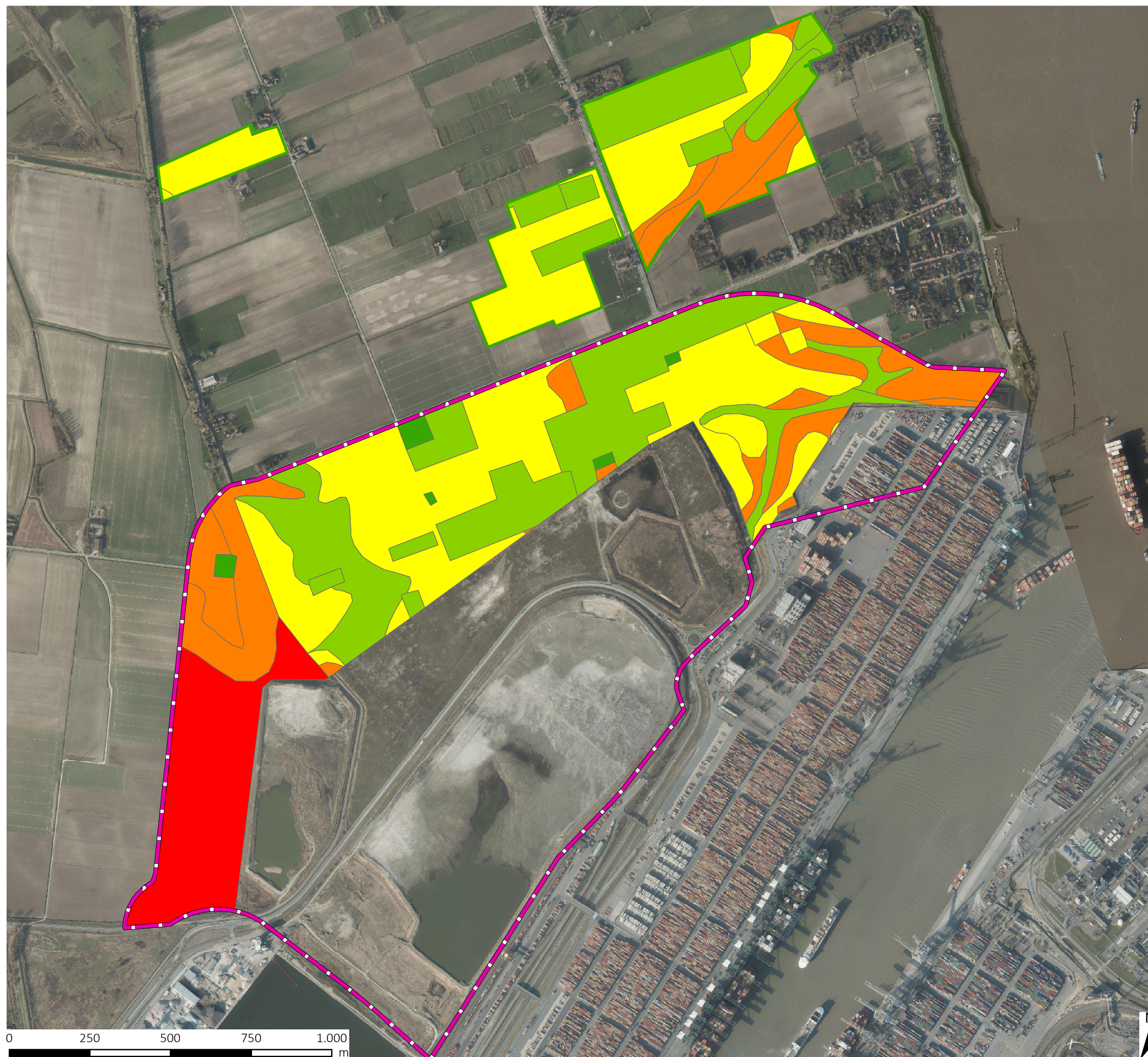
 0

 < 40

 40 - 55

 55 - 70

 > 70

bron:
- kadastrale percelen en eigen berekeningen
- luchtfoto Vlaanderen, meest recent : kleur (informatie Vlaanderen)

aangemaakt op : 31 augustus 2021

Studie

Kaart 2: Bodemgebruik, teelten 2020

Legende

 perimeter ECA

 perimeter natuurcompensatie

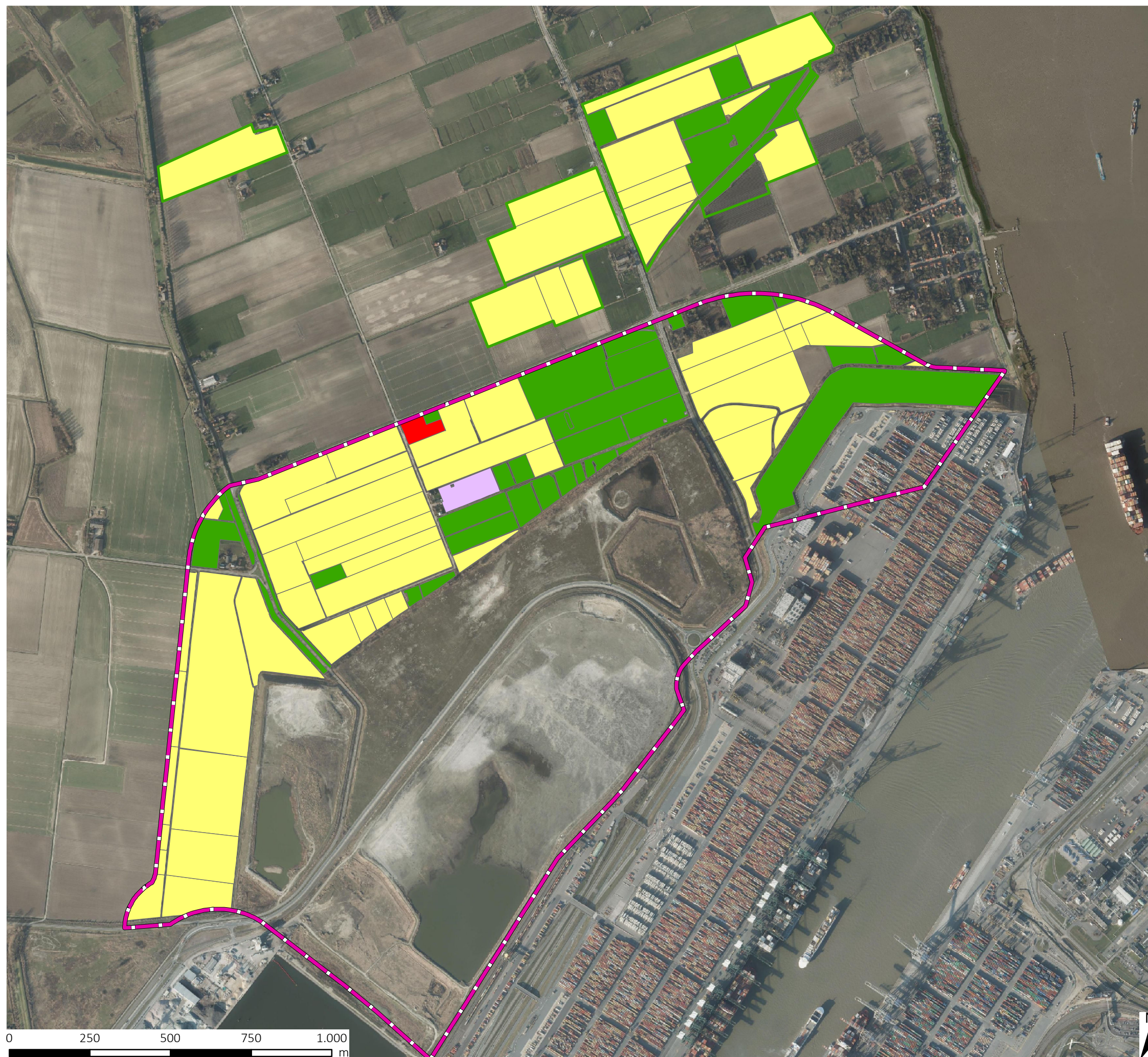
bodemgebruik

 bedrijfsgebouwen

 grasland

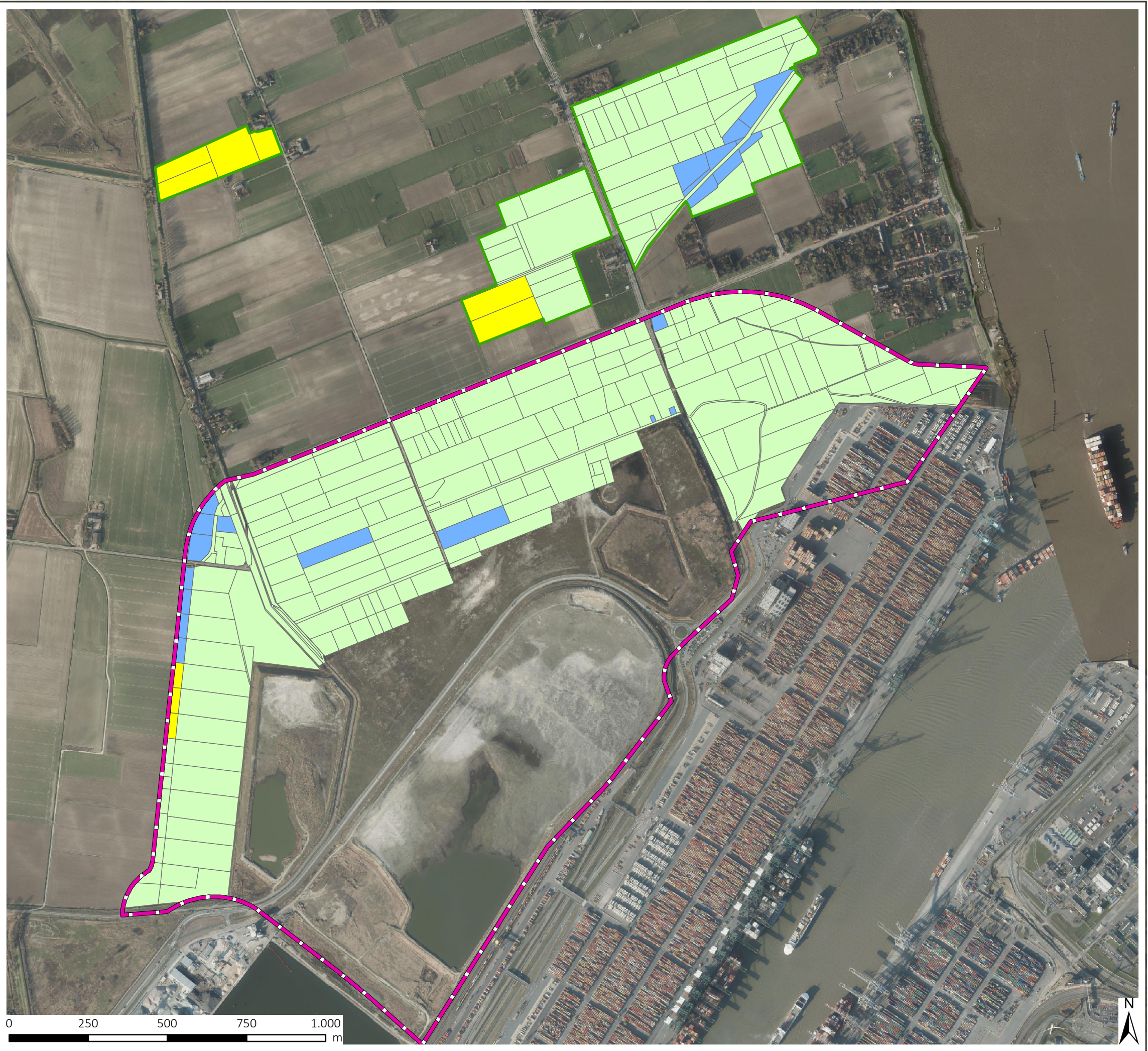
 akkerland

 boomgaard

bron:
- landbouwperceelslaag 2020 (dept. L&V) en eigen berekeningen
- luchtfoto Vlaanderen, meest recent : kleur (informatie Vlaanderen)

aangemaakt op : 31 augustus 2021

Studie

Kaart 3: Eigendoms- en gebruikssituatie

Legende

- perimeter ECA
- perimeter natuurcompensatie

eigendom en gebruik

- overheidseigendom, EJ en KG
- overheidseigendom, lange pacht
- privé-eigendom

bron:
- kadastrale percelen en eigen berekeningen
- luchtfoto Vlaanderen, meest recent : kleur (informatie Vlaanderen)

aangemaakt op : 31 augustus 2021